

# İnternet Perspektifinde Ergenlerin Sosyalleşme ve İletişim Kurma Süreci

**Mehmet Aksüt<sup>1</sup>, Zekerya Batur<sup>2</sup>**

<sup>1</sup> Uşak Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Uşak

<sup>2</sup> Uşak Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Uşak  
mehmet\_aksut@mynet.com, zekeryabatur9@gmail.com

**Özet:** İnsanlar arası iletişimin teknolojik gelişmelere bağlı gelişip gelişmediği konusu hâlihazırda tartışılmaya devam edilmektedir. İletişim neyle, ne zaman, nerede, nasıl, kiminle ve ne şekilde gerçekleşmelidir? Teknoloji, iletişimi ne ölçüde geliştirmekte ya da ket vurmaktadır? Bilişim çağında hızla gelişen iletişim araç ve gereçleri gerçek anlamda toplumsal ve bireysel iletişime katkısı ne oldu?

Son zamanlarda okullarda yaşanan şiddet olaylarının temelinde teknolojik gelişmelerin etkisi olduğu görüşü olmakla birlikte asıl gerekçenin farklı olduğu görülmüştür. İletişime yönelik araç ve gereçler insanları çok etkilediği ve bu etkileme sosyal depresyona, bu da insanlar arası çatışmalara neden olduğu sürekli dile getirilmiştir. İnsanların eğimli oldukları bazı şiddet gösterilerini interneti kullanarak gün ışığına çıkarmaları, iletişimin farklı bir boyutta ele alınmasına neden olmuştur. Özellikle ergenlik dönemindeki insanların internetten fazlaca etkilendiği görüşü oldukça çarpıcıdır.

Ergenler gerek yaş itibarıyla gerekse buldukları psikolojik yapıları itibarıyla buhranlı bir dönem içinde olduğu görülmektedir. Ergenin aile, okul, çevre ve arkadaşlarıyla yaşadığı iletişim problem ve çıkmazları sürekli araştırma ve tartışma konuları olmakla birlikte, şu anda şiddeti önleyecek ya da önlenmesi konusunda herhangi bir somut çözümün olduğunu söylemek oldukça güçtür.

Çalışmanın evrenini lise ve yüksek okula giden 2000 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem grubu ise 150 erkek ve 150 kız öğrenciden oluşmaktadır. Gruplara anket yoluyla 25 tane açık uçlu sorular sorularak yorumlanmıştır.

Çalışmanın sonucunda, aile ve çevrenin ergenin önüne koyduğu hedef ve engeller bazı problemlerin ortaya çıkmasına ve iletişimsizlik probleminin gerekçesi olarak görülmektedir. Aile, ergeni bir sınav işçisi gibi görmekte ve ergenin en az on yıl boyunca dershane, okul, ev ve sınav dörtlüsüyle örülü bir yaşamı sunmaktadır. Şiddetin ana kaynağı kitle iletişim araçları, internet ya da televizyondan ziyade ergenlerin sınav işçileri olarak görülmesi ve sınavlara hazırlık nedeniyle toplumdan soyutlanmaları olduğu tespit edilmiştir. Ergene çizilen bu çerçeve asıl göz önüne alınması gereken faktör olarak görülmüştür. İlköğretimin birinci basamağından itibaren sınav-dershane hızına kapılıp ergenin sosyalleşme ve iletişim kurma gibi temel ihtiyaçlarının göz ardı edildiği görülmüştür. Söylenenlerin aksine internetin ergenin sosyalleşmesine olumlu yönde etkilediği sonucu ortaya çıkmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** İnternet, İletişim, Ergen, Aile, Şiddet

**Summary:** The subject of whether the development of the communication between humans occurs according to technological developments has still been discussing. By what, when, where, how, with

whom and in what way should the communication be done? How much does the technology develop the communication or handicap the communication? What have the communication means and equipments which have developed fast in the information age; contributed to the communication between individuals and society in real sense? Though there is an idea that there is the effect of technological developments in the basis of resent violent incidents that have been lived at schools; it has been seen that the real reason is different. It has been expressed continuously that means and equipments devoted to communication affect people very much and these affect cause social depression and this social depression cause conflicts between people. People's revelation of some violent show which they have inclination through internet, has caused to hold communication in another dimension. The opinion of especially adolescent people are affected from internet, is quite impressive.

It is seen that adolescent people are in critical age both agely and in psychological conditions they are in. Though the adolescent people's communication problems and dilemmas with families, schools, environment and friends are the continuous subject of the searches and discussions; it is very difficult to say that there is a concrete solution to prevent the violence or about the subject of violence.

The universe of the research consists of 2000 students who study at high schools and colleges. The subject group consists of 150 male and 150 female students. Through survey it is interpreted by asking students 25 open ended questions.

At the end of the research, the targets and handicaps which are placed in front of the adolescents by the families and environment are seen as the cause of some problems and problem of non-communication. The family sees the adolescent as the slave of the exams and presents him/her a rectangle surrounded for the next ten years by special course, school, home and exams. The main sources of the violence are determined as seeing the adolescent as the slave of the exams and abstraction from the society they live in because of the preparation of the exams; moreover than mass communication means, internet or television. The frame which has been drawn for the adolescent is seen as the main factor which must be taken into account. It is seen that some basic needs of the adolescent such as socialization and communication have been disregarded by caught in the current of the speed of the exam-special course from the beginning of the first step of the primary school. Contrary to the expressions, it has been seen that internet has a positive effect on socialization of the adolescent.

**Key words:** Internet, Communication, Adolescent, Family, Violence

## **1. Ergen ve Aile**

Ergen, içinde bulunduğu dönem gereği asabi bir dönem yaşamaktadır. Bu dönemde ergenle iletişim kurmak bazen sorun yaratabilir. Bu nedenle, ergeni bir birey olarak düşünüp ona kural koymaktan ziyade birlikte karar alma ya da düşünme ortamı oluşturulmalıdır. Ergenin onurunu zedeleyecek konuşma ve davranışlarından kaçınılması gerekmektedir.

Ergenin aile içi iletişim boyutu, bilim adamlarınca araştırma konusu olmuştur. Aile bireyleri

arasında yeterli bir değer verme ve karşılıklı saygı varsa kolayca iletişim kurulabilmektedir. Bunun aksine çeşitli nedenlerden dolayı bozulan aile ilişkileri ergenin internete ya da farklı şiddet içerikli durumlara yönelmesine neden olmaktadır [1].

Aile bireylerinin birbirlerine karşı iletişim kanallarını açmaları sağlıklı bir iletişimin başlanmasına yardımcı olmaktadır [2]. Ergenlerin asıl istekleri şeyin kendilerine değer verme ve zaman ayrılmasıdır. Ergen istediği zaman düşüncelerini anlatacak birini bulması, içinde

bulunduğu olumsuz durumdan kolayca çıkma-  
sına yardımcı olmaktadır.

1960'larda yapılan araştırmalarda ergenlik bir devreden ziyade normal bir yaşam akışı oldu-  
ğu belirtilmiştir. Buna bağlı olarak müdahale edilmemesi gereken bir evre olarak görülmektedir [3]. Bu günlerde de sıkça gündeme gelen şiddet olaylarının temelinde teknolojik icatlar değil, ergenleri tam olarak anlayamamaktan ve ergenin yaşadığı süreci göz ardı edilmesinden kaynaklandığı görülmektedir.

## **2. Ergenle İletişim ve Çatışma**

İletişimin temelinde anlam alış-verişi vardır [4]. Bu anlam alış-verişi kusursuz olduğunda yaşanacak olası iletişim çatışmalarının önlenmesi daha az zaman almaktadır. Ergenin en fazla iletişim kurma şansı yakaladığı ortam aile ortamıdır. Ergene gönderilen doğru mesajlar ve alınan dönütler sağlıklı iletişimin ön şartını oluşturmaktadır. Ergenin diğer bir iletişim ortamı ise okuldur. Okullarda kurulacak güçlü iletişim ağı ergenlerin sıkıntılarını giderecek birçok faydası olmaktadır. Fakat ne yazık ki günümüzde ergenlerin şiddete maruz kaldıkları yerlerden biri olmuştur. Bu bağlamda okullarda yaşanan temel iletişim problemi, öğretmen-öğrenci, öğrenci-aile ve öğrenci-öğrenci iletişim üçgeninde sınırlı olmadığı ortadadır. Temel problemin başka bir etken olduğu açıktır.

Freud, ergenlik dönemini yetişkinliğe gidiş anlamında önemli rol oynadığını belirtmektedir. Bu bakımdan bireyin yeniliklere açık olduğu özellikle kişisel özelliklerini tamamladığı bir dönem olarak görülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ergenlik dönemi, aile içi çatışmalarının ya da zıtlaşmanın en fazla olduğu dönemdir [5]. Erikson ise ergenlik için “ Aileden duygusal bağımsızlığın kazanılması, cinsiyete uygun sosyal rollerin geliştirilmesi, kendine özgü bir değerler sisteminin oluşturulması, toplumsal rollerin belirlenerek bunların geliştirilmesine yönelik kararların oluşturulmasını gerektiren yıllardır.” [5] diye belirtir.

Ergenin kendisiyle kuracağı iletişim, çevresiyle kuracağı iletişimin temelini oluşturur [6]. Ergenin kendi iç dünyasında sağlayacağı iç denge, dış çevreye açılmasına yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte kişiler arası çatışmada bireylerin zıt tavırlar içinde olmaları iletişim çatışmalarına neden olmaktadır[6]. İletişim ortamının aile ya da çevresinde bulamayan ergenler, “Sanal Oda”larda [7] iletişim kurma çabasına girmektedir. Bu durum aile-ergen ve ergen-çevre arasında kopan iletişim ağının giderek derinleşmesine neden olmaktadır. Olumsuz birtakım olayların meydana gelmesi bu noktadan itibaren ortaya çıkmaya başlamaktadır. Ergenlerin, gerek şiddet eğilimleri gerekse olumsuz sosyalleşme durumları bu tür ortamlar etkili olmaktadır. Bu bağlamda sanal iletişim ergenlere farklı bir ortam sunmaktadır. Günlük konuşma diline de geçen “Sanal Arkadaşım”, “Netten Arkadaşım”, ve “Chat Arkadaşım” şeklindeki ifadeler bu ortamların yoğun kullanılmasından kaynaklanmaktadır.

## **3. Bulgular**

Çalışma, 300 ergene uygulanan anketlerin betimsel bir yöntem bir yöntemle analiz edilerek yorumlanmıştır.

Çalışmaya katılan örneklerden erkeklerin kızlara nazaran daha fazla internet kullandıkları görülmüştür. Erkekler haftada ortalama olarak 12 saat kullanırken kızların ortalama 9 saat internet kullandıkları tespit edilmiştir.

Erkekler internet ortamında genel olarak oyun oynarken kızların zamanın çoğunu “Chat” yaparak geçirmektedir.

Ergenlerin yüzde yüzüne yakını, internet kullanımının zarardan çok fayda getirdiğini belirtmişlerdir. İnternetin bilinçli olarak kullanılması hem bilgi açısından hem de zamanı doğru olarak değerlendirme açısından önemli olduğuna inanmaktadırlar.

İnternetin şiddeti körükleyip körüklediği sorusuna ergenlerin %72'sinin bunun daha çok

aile ve kişisel özelliklerine bağlı olduğunu belirtmişlerdir. Problemlerini ergenlerin şiddete daha eğilimli oldukları, internetin doğrudan etkili olmadığı görüşü hâkim olduğu görülmüştür.

En çok ne zaman stres ya da mutsuz hissedersiniz sorusuna ergenlerin %87'sinin ders hane giderken ya da sınavlara hazırlanırken yaşamadan koptuklarını belirtmişlerdir.

Ergenlerin sınava girme sıklığı arttıkça internet kullanımını da aynı sıklıkta arttırmıştır. Ergenlerin yaklaşık % 11'i (33 kişi) on tane önemli sınava girdikleri ve bu sınavların hayatlarında oldukça önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Ergenlerin % 40'ı sınavlara hazırlanırken ailesinin güvenini kaybetme korkusu yaşadığını, % 60'ı başaramam korkusunu yaşadığını, % 20'si başaramam kaygısından dolayı utandığını, % 75'i sınav sonrası ailesinin baskı uygulayacağı ve % 10'u sınav sonrasında yaşamın anlamsız olacağını belirtmiştir.

Dershaneye giden ergenlerin gidemeyenlere göre iletişim kurma ve özgüvene sahiplik bakımından daha sıkıntılı oldukları görülmüştür.

Yaklaşık on sınava giren ergenlerin haftalık ortalama 9 saat internet kullandıkları görülmüştür. Bu sınavlardan gerek psikolojik gerekse sosyolojik olarak olumsuz etkilendikleri görülmüştür.

Daha önceki dönemlerde, çocukluk döneminde, zamanın çoğunu oyun oynayarak geçirmesi gerekirken sürekli bir yarış halinde olmaları gerek toplumsallaşma gerekse yaşının gerektiği ihtiyaçları karşılayamaması şiddete yönelten asıl sebep olduğu görülmektedir.

Bilgisayar, televizyon ve internet gibi iletişim araçlarının aile ile iletişimi olumlu ya da olumsuz etkileyip etkilemediği sorusuna öncelikle anne ve babaların kendilerinden çok bu nesnelere zaman ayırdıkları bu nedenle iletişim çatışmalarının yaşandığı görüşü egemen olmuştur (% 70). Ailenin, ergenden uzaklaşması ergenin

de aileden uzaklaşmasına neden olmaktadır.

İnternetin hangi yönü etkileyicidir? Sorusuna ergenlerin % 60'ı istendiği zaman bilgiye ulaşma, % 48'i oldukça büyüleyici bir ortam olmasını etkileyici bulmaktadır.

#### **4. Sonuçlar**

1. Ergenlerin önceki dönemleri sürekli stres altında geçirmesi ve hayatı sınavdan ibaret olarak görmesi hayatın diğer noktalarını göz ardı ettikleri tespit edilmiştir.
2. Erkeklerin kızlara nazaran daha fazla internet kullandıkları görülmüştür.
3. Ergenlerin şiddet olaylarına karışması ya da şiddete eğilimli olması internet ya da televizyon değil, eğitim sistemiyle ilgili olduğu görülmüştür.
4. İlköğretimin birinci basamağından itibaren ders hane-ev-okul üçgeninde olan ergenlerin hem iletişim hem özgüven problemleri olduğu tespit edilmiştir.
5. Sürekli sınavlara hazırlanarak zaman harcayan çocukların daha fazla internet kullandıkları ve şiddete eğilimli oldukları görülmüştür.
6. Erkekler daha çok hareket içerikli oyunlar oynarken kızların "Chat" yaptıkları tespit edilmiştir.
7. Ergenlere göre, internetin zarar değil yarar getirdiği görüşü daha etkindir.
8. Ergenlere göre internetin en etkileyici yönü istendiği an her şeye ulaşılabilme şansının olmasıdır.

#### **Özgeçmişler**

**Zekerya Batur:** Uşak Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü Araştırma Görevlisi, Akademik Bilişim 2006 'da "Sanalca, Sanal Odalarda İletişim ve Türkçe" adlı bildirisi var. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Doktora Programı Öğrencisi.

**Mehmet Aksüt:** Ankara Üniversitesi Eğitim Planlaması ve Teftişi Doktora, TODAİE Kamu

Yönetimi Yüksek Lisans, Uludağ Üniversitesi  
İ.İ.B.F. İktisat Lisans.Uşak Üniversitesi Yrd.  
Doçent. EPH ABD Bşk.

### Kaynaklar

[1] ROBERT and others, The İnternet and So-  
cial İnteraction: A Meta-analysis and critique  
of studies/ <http://www.alper.nl/wiki.index>

[2]YAVUZER, H., *Okul Çağı Çocuđu*, Remzi  
Kitabevi, İstanbul, s.59

[3] VARİŞ, F., *Ergenin Gelişimi*, Özgü Yayıne-  
vi, İstanbul, 1963, s.20

[4] CÜCELOĞLU, D., *İletişim Donanımları*,  
Remzi Kitabevi, İstanbul, 2002,s.45

[5] YEŞİLYAPRAK, B., *Gelişim ve Öğrenme*,  
PegemA Yayıncılık, Ankara, 2004, s.120-127

[6] DÖKMEN, Ü., *İletişim Çatışmaları ve Em-  
pati*, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1994, s.46-  
126

[7] AKSÜT, M. ve D., Sanalca, Sanal Odalarda  
İletişim ve Türkçe, BİLGİTEK AB06, Denizli,  
2006, s.128